

Po Jugoslaviji

Pogodbe z Rusijo podpisane

Proti koncu aprila je jugoslovansko odposlanstvo, v katerem so bili zastopniki Srbov, Slovencev in Hrvatov, odpotovalo v Moskvo. Razgovori, ki so se tamkaj vršili, so veljali gospodarskim zadevam ter so tekli v prijazni obliki. Zastopniki Jugoslavije so bili sprejeti od predsednika sveta ljudskih komisarjev Molotova in tudi od Stalina.

Na binkoštno soboto, 11. maja, so zastopniki Jugoslavije in zastopniki Rusije podpisali tri pogodbe: 1. o trgovini in plovbi, 2. o plačilnem prometu, 3. o trgovinskih predstavnikih. Po prvi pogodbi bo izvozna in uvozna trgovina med obema državama v letu 1940/41 dosegla višino 176 milijonov dinarjev. Doslej je bil naš trgovinski promet z Rusijo malenkosten. V zadnjih desetih letih smo izvozili v Rusijo komaj za 8 milijonov dinarjev blaga, iz Rusije uvozili k nam za 52 milijonov din. S pogodbo med Jugoslavijo in Rusijo se odpirajo nove velike možnosti. Jugoslavija bo izvažala v Rusijo zlasti baker, svinec in cink poleg drugih kovin, tobak in izmed življenjskih potrebščin mast ter druge kmetijske proizvode. Rusija pa bo izvažala v Jugoslavijo kmetijske stroje, nafto, bombaž in druge osobito v sedanjem času važne surovine. Plačevanje se bo vršilo v kliringu (medsebojnem obračunu). Ruska vlada bo imela trgovinsko predstavništvo v Jugoslaviji, jugoslovanska vlada pa v Rusiji. Del jugoslovanskega odposlanstva je ostal v Moskvi kot začasno trgovinsko predstavništvo Jugoslavije.

Osnovanje jugoslovanske pomožne vojske. Zadnjo soboto je bilo objavljena uredba o osnovanju jugoslovanske pomožne vojske, h kateri spadajo vsi naši državljani moškega spola od 16. do 70. leta, razen onih, ki so vojni obvezniki. Nad 70 let stari in še za delo zmožni bodo sprejeti kot prostovoljci. Pomožna vojska pride v poštev za primer splošne mobilizacije, da skrbi za oskrbo in delovanje redne vojske in za ljudstvo države v času vojne. Pomožna vojska je razdeljena na tri dele. V prvi oddelek spadajo vsi oni, ki imajo strokovno-upravno izobrazbo. V drugi oddelek pa kmetje ter živinorejci in strokovnjaki teh področij. V tretji oddelek pri vsi drugi obvezniki. Ministrstvo za vojno lahko organizira v sporazumu z banskimi upravami za posamezne oddelke pomožne vojske tečaje in vaje za tiste, ki niso dovolj poučeni. Pomožna vojska se sme uporabljati ob mobilizaciji

za dela za obrambo države. Lahko pa je to pomožno vojsko vpoklicati tudi v stanju pripravljenosti.

Domovini — vse sile duha in telesa! Slovensko katoliško dijaštvo, srednješolsko in visokošolsko, organizirano v Slovenski dijaški zvezi, izpoveduje v tem morda najbolj resnem razdobju evropske zgodovine prisego mladih src. S to prisego stavljajo vse svoje duhovne in telesne sile v celoti brez kakršnega koli pridržka na razpolago domovini za ohranitev njene svobode, tega dragocenega sadu tisočletnega trpljenja naših predhodnih rodov. Vsi bodo služili v pripravljenosti na obrambo domovinske svobode, ne le tisti tovariši, ki jih veže redna državljanska vojaška

obveznost. Poleg branilcev naših posvečenih meja so potrebni še branilci na okopih proti sovražnim postojankam v zaledju, če bi se te postojanke v danem trenutku pojavile. Slovensko katoliško dijaštvo prosi poveljstvo naše obrambne sile, naj poleg rednih vojaških obveznikov vključi v svoje obrambne načrte tudi mlade dijaške vrste. Ako pa bo vsemogočni Bog naši ljubljani domovini prihranil veliko preizkušnjo, ki jo v teh trenutkih preživlja toliko evropskih narodov, pa bo skupna pripravljenost vsega mladega slovenskega, hrvatskega in srbskega rodu v žrtvah domovinske ljubezni rodila blagoslov notranjega prerodenja, ki bo novo poročstvo nepremakljivosti zgodovinskega dejstva — kraljevine Jugoslavije.

Mlada JRZ je svojo banovinsko skupščino, sklicano za dne 16. junija, preložila na poznejši čas.

Slovenski župani zahtevajo slovensko samoupravo

Odposlanstvo slovenskih županov, ki so ga sestavili ljubljanski župan dr. Jure Adlešič, predsednik županske zveze Nande Novak in senator Alojz Mihelčič, bivši celjski župan, je 14. maja predložilo v Beogradu predsedniku vlade Dragiši Cvetkoviču in podpredsedniku dr. Vladku Mačku spomenico, v kateri poudarjajo željo in zahtevo slovenskega naroda po samoupravi. Dvajset let, tako je izvajano v tej spomenici, se slovenski narod bori za svojo samoupravo, ki mu je poročstvo njegove narodne samobitnosti in svobodnega razmaha vseh njegovih tvornih sil. Vse javno delovanje našega naroda zadnjih 20 let je bilo usmerjeno k cilju, da se uresniči ta temeljna zahteva v korist naroda in države. Ko je nova državna politika s sporazumom z zastopniki Hrvatov dne 26. avgusta 1939 dosegla svoj vidni uspeh, je ves slovenski narod pričakoval, da se bo po ostvarjenju banovine Hrvatske ustanovila takoj banovina Slovenija. Za nadaljevanje preureditve države v smislu sporazuma z dne 26. avgusta ni glede Slovenije prav nobene ovire. Slovenski narod je zaskrbljen, ker ustanovitev banovine Slovenije še ni izvršena in se odlaša, ne da bi bile za to kake stvarne ovire ali da bi bili opravičeni razlogi za to. Zaradi tega slovenski župani z vso resnostjo dvigajo svoj glas v imenu slovenskega ljudstva in zahtevajo, da se sedaj, ko je banovina Hrvatska že ustanovljena, ustanovi tudi banovina Slovenija. Če to zahtevamo, se čutimo solidarne (v skladnosti) z vsem slovenskim narodom,

ker vemo, da s tem pospešujemo prav umevane interese države.

Tako predsednik kakor tudi podpredsednik vlade sta odposlanstvu odgovorila z zagotovilom, da oba zastopata isto stališče, da namreč morajo Slovenci dobiti svojo banovino Slovenijo in da sta pripravljena vse storiti, da se tej zahtevi čimprej ugodi. Priznala sta, da ni nobenih notranjepolitičnih ali upravno-političnih pomislekov proti ustanovitvi banovine Slovenije. Poudarila pa sta, da velike težave v Evropi povzročajo državni vladi tolikšne skrbi in ji prizadevajo toliko posla, da se notranje-politični napredek v smislu politike sporazuma ne more razvijati s tisto hitrostjo in točnostjo, ki bi si jo vsi želeli.

Vsi, ki potujete, ne pozabite na novi vozni red

veljaven od 19. maja 1940!

Vozni red v lepi žepni izdaji stane samo 2 Din (po pošti je poslani naprej Din 2.50 v znamkah). Preprodajalci dobijo primeren popust. Naročila sprejema:

Tiskarna sv. Cirila, Maribor - Ptuj

Konjenik se je ustavil pred mladeničem in ga trdo vprašal:

»Kaj hočeš?«

»Tvojemu poveljniku hočem povedati, da se predamo.«

»Najprej vrzi proč svojo zastavo! Preveč spominja na barvo, ki jo mi rdeči mrzimo.«

Fedor je ubogal.

»Sedaj pa pojdi z menoj!«

Obrnil je konja in počakal, da je bil Fedor z njim v isti vrsti.

»Tako te bom peljal pred ljudskega komisarja iz Odese.«

Fedorju je zastal dih. Noge so se mu zašibile.

»Pred ljudskega komisarja iz Odese?« je vzkliknil osuplo.

»Da!« je odvrnil podčastnik, ki se je začudil, ko je opazil naglo spremembo na mladeničevem obrazu.

»Kako se imenuje komisar?« je nekam boječe vprašal Fedor.

»Klavs Rišin,« je odvrnil konjenik.

»Klavs Rišin...« je z drhtečim glasom zašepetal mladenič.

Podčastnik se je še bolj začudil.

»Kaj ti je? Ali se bojiš Rišina?«

Fedor se je zbral. Premagal je v sebi grozo in prisiljeno-mirno rekel:

»Eh, nič, nič!«

Pri tem se je spustil v tako naglo hojo, da je konjenik moral od časa do časa pognati konja, drugače bi zaostal.

Fedor je šel skozi vrste konjenikov, ne da bi pogledal na levo in desno. Šel je proti topovom, ki so bili pripravljani na strel. Tudi teh ni pogledal.

Svojega voditelja je pustil naprej in je korakal za njim. Oči je povešal. Zbiral je misli in sile. Močen, odločen je hotel biti. Čim bolj se je bližal trenutku srečanja z bratom, tem bolj si je dopovedoval, da mora biti neustrašen. Klavs Rišin ne sme videti znakov bojazni na njegovem obrazu.

Dvignil je glavo in vzravnan stopal za jezdecem. Za kakih dvajset korakov sta še bila oddaljena od topov. Fedor je gledal Klavs, ki je ponosno sedel na konju. Čim bolj se mu je bližal, tem pozorneje ga je opazoval.

Kaka sprememba med nekdanjim in sedanjim Klavsom! Čelo je ostalo visoko, toda obraz je postal trd, koščen. Nos je izgledal bolj orlovski. Vsa zunanost je dobila izraz volje, strogosti, krvoločnosti.

Klavs ni spoznal Fedorja. Prevzela ga je silna jeza, ko je zagledal pred seboj tega mladeniča, vzravnanega,

šteje nič manj nego 15 tisoč let, a je še vedno živa in močna. Njene sosedice so razmeroma »mlade«, štejejo po 3000 do 8 tisoč let. Pred nekaj časa so vandali najstarejše drevo tako poškodovali, da so ga morali presaditi. Eksperiment je pod vodstvom vodje botaničnega seminarja queenslandskega vseučilišča zelo dobro uspel, tako da bo »ded Peter« živel lahko še mnogo, mnogo let.

Ležišča premoga v zapadni Ukrajini. Švedski listi poročajo iz Moskve, da so v Zapadni Ukrajini, ki so jo Rusi vzel Poljakom, odkrili ogromna ležišča premoga. Odprava geologov je premogovnemu komisarijatu v Moskvi poslala poročilo, iz katerega je razvidno, da Poljaki teh zakladov niso izkoriščali.

Novice iz domačih krajev

Pretrgana žična železnica. Tovarna lepenske in papirja na Sladkem vrhu ob Muri v bližini St. Ilja ima napeljeno od tovarne preko Sladkega vrha, Selnice ob Muri v St. Ilju na tamošnji železniški kolodvor veliko električno dovlačilno železnico. Po tej železnici dovažata tovarna na Sladki vrh les, premog, celulozo in vse druge surovine, ki jih potrebuje tamošnja tovarna. Iz tovarne pa dovažata po tej dovlačilnici na kolodvor v St. Ilju zopet lepenske in papir. Dovlačilnica je bila celih deset let dobro v obratu. Nedavno pa se je debela železna vrh pretrgala in vozovi so z dovlačilnice štrbunknili v globočino z blagom vred. Ker tovarna nima nobene ceste do St. Ilja in ker ne sme preko Mure po nemškem ozemlju prevažati tovorov, je skoro nastal popoln zastoj tovarne. Tovore so prevažali iz St. Ilja s tovornimi avtomobili po banovinski cesti St. Ilj—Velka, jih tam odložili na nekem križišču, od koder so z veliko težavo po blatni cesti prevažali blago do Mure in od tam s čolni po tovarniškem prekopu do tovarne. Sedaj so žični vod z veliko težavo popravili tako, da dovlačilnica zopet deluje. Tovarna dela na to, da bi se od banovinske ceste zgradila zvezna cesta do tovarne, ker se zna sicer zgoditi, da bi tovarna nekega dne ustavila obrat in bi bilo okoli 200 delavcev brez kruha.

Plin povzročil smrt služkinje. V Mariboru v Kamniški ulici 14 so našli v kuhinji mrtvo 39 letno služkinjo Heleno Letonja. Komisija je ugotovila, da gre za zastrupljenje z gorilnim plinom, ki je uhajal iz plinskega štedilnika. Po neprevidnosti je postavila služkinja metlo ob plinsko pipico, ki se je odprla.

Vojaška patrona povzročila smrtonosno poškodbo. Pri Mali Nedelji je iztaknil posestniški sin Vinko Belšak vojaško patrono in jo je začel piliti. Patrona se je razletela in hudo poškodovala neprevidneža. Belšaka so prepeljali v ptujsko bolnišnico, a mu niso mogli oteti življenja.

60 letna ženska utonila. Pri Sv. Marku niže Ptuj se je podala 60 letna Ivana Bezjak v mlin. Ker je ni bilo nazaj, so jo šli domači iskat. Ob nabrežju Drave so našli jopo pogrešane. Brez dvoma je starejša ženska padla v reko in utonila. Trupla še niso našli.

Pri pregledovanju orožja se obstrleli. Maks Špoljar, 19 letni zidar iz Tekačevega pri Rogiški Slatini, je pregledoval pištolo. Orožje se je nenadoma sprožilo in kroglja je zadela Špoljarja v obraz. Hudo poškodovani se je zatekel v celjsko bolnišnico.

Nesreča kurjaškega pomočnika. V Pečovniku pri Celju je zadela huda nesreča 31 letnega kurjaškega pomočnika Tomaža Kolarja iz Zagrada. Zašel je med dva prevozna vozička, ki sta mu stisnila ter hudo poškodovala prsni koš. Kolarja so prepeljali v celjsko bolnišnico.

Podlegel poškodbam pri padcu iz avtomobila. »Slov. gospodar« je poročal, da je padel hotelski uslužbenec Ivan Koprivc iz Vranskega med vožnjo iz avtomobila. Prepeljali so ga s počeno lobanjo v celjsko bolnišnico, kjer mu niso mogli več pomagati in je umrl.

Pri padcu z motornega kolesa si zlomil nogo. 29 letni učitelj Štefan Švegelj iz Rečice ob Savinji je padel z motornega kolesa in si je zlomil desno nogo.

Smrtno ponesrečil pri trčenju dveh avtomobilov. Zadnji petek popoldne se je zgodila na Moletovem klancu v Radečah pri Zidanem mostu avtomobilska nesreča, ki je zahtevala smrtno žrtev. Na klancu in na ozki cesti je prišlo do trčenja tovornega in osebnega avtomobila, ki sta pripeljala iz nasprotnih smeri. Sunek je bil tako silovit, da se je osebni avto zarinil v tovornega in je dobil v osebnem avtomobilu se vozeči lesni trgovec Dane Zupančič iz Radeč tako hude poškodbe na glavi, da se je zgrudil po sedežu avtomobila in bil mrtev.

Kolesar smrtno ponesrečil. Martin Romih, doma iz Zagorja-Toplic in rudniški uslužbenec, se je peljal s kolesom in mu je na nevarnem trojanskem klancu odpovedala zavora. Padel je s kolesa na glavo, si prebil lobanjo in je kmalu po prevozu v ljubljansko bolnišnico umrl, ne da bi se bil prebudil iz globoke nezavesti. Na spomlad je s istim kolesom smrtno ponesrečila Romihova starejša hčerka, ko se je peljala v bližini Kozinovega klanca.

Huda nesreča delavca v opekarni. Martin Zvir, 34 letni delavec iz Dolnje Lendave, je bil zaposlen v opekarni na Črnučah pri Ljubljani. Na Zvira se je prevrnil kup naložene opeke in ga je hudo poškodoval. Reševalci so prepeljali delavca v ljubljansko bolnišnico.

Pri padcu si nalomil hrbtenico. Na Jesenicah je bil zaposlen na zidarskem odru 31 letni Jožef Koren, doma iz Drežnice pri Kobarižu na Goriškem. Na odru je prestopil tako nesrečno, da je padel z odra in si nalomil hrbtenico. Hudo ponesrečenega so prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

Mladega železniškega premikača zadela smrtna nesreča. Na glavnem kolodvoru v

Zoper prehlad in glavobol
vzemite 1-2
ASPIRIN
tablete

Ni drugega zdravila po imenu „Aspirin“, temveč edino-le „Bayer“-jev Aspirin.

Ogl. reg. pod št. 57692 od 22. XII. 1939.

Ljubljani je smrtno ponesrečil 36 letni premikač Jožef Petrovič s Šmartinske ceste. Ponoči je bil zaposlen s premikanjem. Pri tem opravilu se mu je zataknila noga med tračnice in v tem trenutku ga je že podrl vagon. Kolesa so mu odrezala obe nogi pod kolenom. Revez je kmalu po prepeljavi v bolnišnico umrl radi prevelike izgube krvi.

Vsem cenjenim naročnikom, katerim je pošla naročnina, smo danes priložili položišče ter jih prosimo, da takoj poravnajo naročnino, da ne bo treba ustavljati lista. — »Slovenski gospodar« stane za celo leto 32 din, za pol leta 16 din, za četrt leta 9 din.

Uprava.

Zakaj so nekateri večkrat klicani na orožne vaje? Minister za vojsko in mornarico, armadni general Milan Nedič, odgovarja onim, ki se pritožujejo, da so dvakrat ali mogoče celo trikrat klicani na orožne vaje, drugi pa niti enkrat, in te ukrepe pojasnjuje sledeče: Vpoklčci na orožne vaje se ravna po potrebah posameznih enot. Te enote so dobile mnogo novega orožja, s katerim se morajo obvezniki seznaniti, ker bi novo orožje sicer nič

in da bi jih brčkone tudi nikoli ne bi odkrili. Gre za najmanj 100 milijonov ton lahko dostopnega antracita in mehkega premoga. Na mnogih mestih segajo skladi do površja. Novi premogovniki so za Rusijo velikega gospodarskega pomena, ker bodo zvišali nje izvozni presežek.

Vsak človek ima svoje muhe, toda svojevrstne si lahko privoščijo le bogataši. — Tako je milijonar Edvard Laterswood imel 265 dvorcev, ki so bili zelo razkošno opremljeni. Bili so pa prazni, ker je bogataš večino življenja prebil ob morju.

Kokošji svetovni rekord. Iz Okazake na Japonskem poročajo, da je v neki tamkajšnji vzorni perutninski farmi bela leghornka ob koncu novembra izlegla svoje

dvignjene glave, brez najmanjšega znaka strahu. Pričakoval je, da se bo odposlanec Baltičanov tresel, da bo pokleknil pred njim in ga s povzdignjenimi rokami prosil usmiljenja. Kako se je prevaril! Ta mladenič samozavestno stoji pred njim, kakor da ne bi prišel s prošnjo, temveč kot enako močan nasprotnik predlagat in se pogajat. Njegov ponos je bil užaljen in krvoločnež je v sebi sklenil, da bo mladeniču pokazal, kdo je.

»Kaj hočeš od mene? Čemu si prišel?« je ostro zakričal.

»Prišel sem s prošnjo, da bi prizanesel vasi,« je mirno odvrnil Fedor.

»Da bi prizanesel vasi?« se je zlobno zasmel komisar. »Sedaj, ko so vaščani ubili predsednika vaškega sovjeta in enega člana stranke ter uničili žetev? Tvoja prošnja je po vseh teh dogodkih blazna.«

Njegov glas je zvenel trdo ko jeklo. V tem človeku ni bilo niti trohice usmiljenosti. Vsega je prevzela želja po maščevanju. Iz svojega srca je pregnal vsak spomin na mlada leta.

»Vaščani so bili izzvani k upor. Povod so dali delavci, ki so bili prišli iz Jaske, s svojim grobim vedenjem. To je vaščane razjezilo in...«

»Močič!« je zavpil Klavs. »Kmetje nimajo pravice do jeze! Oni morajo molčati in delati. Za zločine, ki so jih storili, se bodo krvavo pokorili.«

Za hip je utihnil, kakor da bi razmišljal o načinu kazni. Potem je pokazal na topove in nadaljeval:

»Ti topovi bodo spremenili vas v prah in pepel. Tebe pa bomo privezali pred cev enega topa in izstrellek bo tvoje ude razpršil po ravnici!«

Fedor je ob teh besedah zbral vse sile, da ne bi vzdrhtel. Po hrbtu mu je gomazelo, a ni izdal svojih čustev.

Brata sta bila toliko oddaljena od vojakov, da ti niso mogli slišati mirno izgovorjenih besed. Fedor je to vedel, zaradi tega je polglasno rekel:

»Dobro. Ti boš dal po ravnici razpršiti ude svojega brata, a tvoje granate bodo razdejale tvoj dom ter ubile tvojega očeta in tvojo mater. Začni z delom, da bo prej konec!«

Klavs je prebledel in se zagledal v Fedorjev obraz. Čez čas je zašepetal:

»Moj brat!«

V njegovi notranjosti se je spet vzbudil spomin na preteklost, in sicer z nepremagljivo silo. Ta mladenič je torej njegov brat! To je Fedor in on je voditelj upornikov. Stisnil je pesti in ustnice. Ni smel pokazati čustev, ki so polnila vso njegovo notranjost. Nekaj časa je molčal in zbiral moči, da bi mogel mirno in odločno govoriti. Ko je bil prepričan, da ga glas ne bo izdal, je dejal: